

IZHAJA VSAKI DAN

Ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 8. zjutraj. Posamične števe, se prodajajo po 3 kvč. (6 stot.) v mnogih tabakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, Št. Petru, Pistoiji, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolminu, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele števe, po 5 kvč. (10 stot.).

GLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 belene. CENE: Trgovinske in obrtne oglase po 8 st. mm, smatralce, zahvale, poslanice, oglase denarnih zavodov po 10 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka naslednja vrsta K 2. Mali oglasi po 3 stot. beseda, najmanjši pa 40 stot. Oglase sprejema inšerlatni oddelček uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

na vsa leta 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbe brez depozitane naročnine, se uprava ne ozira. Naročnina na nedeljsko izdajo „EDINOSTI“ stane: cele leto K 5-20, pol leta 2-60.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nepravilna pisma se ne sprejemajo in rokopi si ne vračajo. Naročnine, oglase in reklamacije se pošiljajo na upravo lista. UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 18 (Narodni dom). Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik koncesij lista „Edinost“. — Natisnila tiskarna koncesija lista „Edinost“ v Trstu, ul. Giorgio Galatti št. 18. Poštne-kvantični račun št. 841-652. TELEFON št. 11-57.

BRZOJAVNE VESTI.

Cesarjev god.

DUNAJ 4. Povodom cesarjevega godu so bile v obeh državnih polovicah v vseh deželnih glavnih mestih slovesne službe božje, katerih so se udeležile civilne in vojaške oblasti, šolska mladina in številno občinstvo.

Ogrska zbornica ne bo odgodjena.

BUDIMPEŠTA 4. — V krogih stranke neodvisnosti se zagotavlja, da ne bo poslanska zbornica jutri odgodjena. Dne 6. in 7. t. m. ne bo sej, zbornica se pa potem sestane 8. t. m.

Ogrske obrtne korporacije za gospodarsko samostojnost.

BUDIMPEŠTA 4. K predsedniku zbornice Justhu je danes prišla pod vodstvom posl. Lazara deputacija ogrskih obrtnih korporacij in mu izročila petico za ustanovitev samostojne ogrske banke in samostojnega carinskega ozemlja. Predsednik Justh je izrazil svoje veselje, da se od Karpatov do Adrije ves narod in vsi njega sloji zbirajo okoli zastave, na kateri je zapisana rešitev gospodarske ločitve. Velikim veseljem gledam, je nadaljeval predsednik, da so vsi državljani Ogrske pripravljeni iti v boj za gospodarsko samostojnost. Brez gospodarske samostojnosti podležje Ogrska ob prvem spopadu. Stranka neodvisnosti je odločna s Košutom na čelu storiti svojo dolžnost bodisi kakor večina, bodisi kakor manjšina, bodisi na vladi, bodisi v opoziciji.

„Veleizdajniški“ proces v Zagrebu.

ZAGREB 4. Sodba v „veleizdajniškem“ procesu bo razglašena jutri ob 8. uri zjutraj.

Ogrska kriza.

BUDIMPEŠTA 4. Tekom današnjega predpoludne je mnogo politikov, mej temi tudi Ludvik Hollo, prišlo k predsedniku Justhu, da se z njim posvetujejo o položaju. Ob 11. uri se je vršila ministrska konferenca. Ob 12.30 uri so podpredsedniki stranke neodvisnosti imeli pri Košutu posvetovanje. — Košut jim je poročal o vseh svoji avdijenci pri cesarju.

Otvoritev grške zbornice.

ATENE 4. Včeraj je bila zbornica slovesno odprta. Ministrski predsednik je prebral sklicavalni dekret. Starostni predsednik je nastopil, da se zbornica zopet sestane v četrtak, da si izvoli predsednika in biro. Nato je bila seja zaključena. — Mnogo častnikov je prisostvovalo seji na tribinah.

Budimpeštanski mestni svetovalci v Sarajevu.

SARAJEVO 4. — Sinoči je bil prirejen banket na čast budimpeštanskim mestnim svetovalcem. Napivalo se je obema mestoma.

SARAJEVO 4. Včeraj po noči so neznan storilec strgali z drgov nekoliko madžarskih zastav in jih pomazali. — Ta čin je povzročil v mestu splošno nevoljo.

Zdravstveno stanje carice.

LONDON 4. Vesti iz Odese zagotavljajo, da so bile pretirane govore, ki so se v zadnjem času razširjale o zdravju carice. — Bivanje v Livadiji ugaja carici in nadejati se je, da carica v par mesecih popolnoma ozdravi.

Nesreča v gledališču v Bjelici.

OPAVA 4. — V mestnem gledališču v Bjelici se je v soboto malo pred zvršetkom predstave pripetila nesreča. S stropa je v groznim ropotem padlo v stojališče in v lože 40 štrajških metrov štukature. Občinstvo je je prestrašeno bežalo. Dvajset oseb je bilo

ranjenih, od teh se jih osem težko ranjenih nabaja v bolnišnici, drugi so v domači oskrbi. Iz betona napravljeni strop gledališča je ostal netaknjen. Deželni predsednik je takoj odpotlal v Bjelico državnega tehnika.

Boji v Severni Afriki.

MADRID 4. — Ministrski predsednik Maura je izjavil, da hoče vlada čim prej izvršiti vojno z Mavri in da odpotlje v to svrhu v Maroko vsa potrebna ojačenja.

MADRID 4. Infant don Karlos Burbonski je sinoči odpotoval v Melilo.

SRBIJA.

BELIGRAD 4. Skupščina je sklicana za 14. t. m. na redno zasedanje.

TURČIJA.

CARIGRAD 4. — Ruski poslanik je odpotoval v Livadijo, da bo navzoč pri vsprejemu turške misije, ki se jutri poda tjakaj. — „Jeni Gazeta“ pravi, da se v krogih porta ne pripisuje sestanku Izvolskega in Rifaad paše nikake posebne važnosti.

CARIGRAD 4. „Oam. Ljoid“ pravi, da je porta na prošnjo črnogorske vlade oaljubil, da ne bo dopuščala mejo beguncem, ki so se udeležili zadnjih nemirov v Črnogori.

CARIGRAD 3. „Ikdam“ poroča, da je angl. drž. tajnik za unanje stvari Grey v nekem pismenem poročilu na porto, ki se bavi z mladogiptovskim kongresom v Ženevi, izjavil, da angleška vlada potrjuje, da je Egipt sestavni del Turčije.

Dunaj 4. Poljedelski minister dr. Braf se je pri otvoritvi razstave ječmena v Brau prehladil in mora ostati v postelji.

„Dante Alighieri“ in — analfabetizem v Italiji.

Nameni znanega društva v Italiji pod imenom „Dante Alighieri“ so znani. Firma je kulturna, poslovanje pa je politično skrajnih ciljev mlade, ujedinjene, a vendar še ne „popolne“ Italije. Non compita! Oficijelna Italija mora pač sklepati razne zveze in stopati v najrazličnejše evropske kotelacije, kakor to že najbolje služi gospodarskim koristim njenim in v kolikor jej pri tem gre na roko slepota raznih Aehrenthalov; ali svojim idealom in ciljem se vendar ne odpoveduje nikdar, in sicer ne le zato ne, ker bi prišla v konflikte z neoficijelno Italijo, ampak tudi zato, ker so te aspiracije in ti cilji tudi nje, to je iste oficijelne Italije srčna stvar!

Tem ciljem oficijelne in neoficijelne Italije služi društvo „Dante Alighieri“. Malo je slučajev, ko se je pod zastavo kulture in „brambe svojega jezika“ vozilo toliko kontrebande prevratnih političnih ciljev.

To naj se ne umeje morda kakor kako očitano. Italija ima prav in neumna bi bila, ako bi postopala drugače. Kajti bedak je, kdor ne dela za se izlasti tedaj, ko vidi, da so drugi — slepi!

Društvo „Dante Alighieri“ je imelo svoj letošnji kongres v Bresciji od 22. do 26. septembra. Scenerija je bila — kakor običajno. Oficijelna Italija mora hoditi pred svetom svoja pota diplomatske lojalnosti, mednarodne korektnosti in... zavezniške zvestobe in kakor se že imenujejo vse tiste čednosti, s katerimi evropska diplomacija čisto var a svet! Pa bilo to makari tudi nasproti tisti avstro-ogrski monarhiji, ki jej je notorično Italija od nekdanj najtistnejša — sovražnica. Ker jej mora biti: radi nav-

skrižja v interesih, političnih, državnopravnih, gospodarskih in v eminentnem pomenu narodnih — navskrižja, ki se vedno in vedno pojavlja vzlic vsem diplomatskim umetnostim in kljubu vsemu obisku kakih Tittonijev v Avstriji, ali kakih Aehrenthalov v Italiji. Pojavlja se in se bo pojavljalo tudi v bodoče z neizprosno doslednostjo to navskrižje, ker ima v naravi svoje korenike in ker raste iz narave ven. Diplomatična spretnost se pač more boriti za krajšo ali daljšo dobo tudi proti logiki dejstev — premagati teh poslednjih ne more nikdar, ali jih spraviti iz sveta.

Ravno zato zaslučuje društvo „Dante Alighieri“ vsa naša pažnja. Kaj samo našo! Tudi oni tam gori na Dunaju — in morda oni še bolj, nego mi — bi morali računati z dejstvom, da društvo „Dante Alighieri“ ni nič drugega, nego jeden člen v verigi, ki se jo običajno označa kakor irredento, tisto politično organizacijo, ki ob neodkriti intenzivni asistenci oficijelne Italije pripravlja teren, da iz ujedinjene Italije postane compita — popolna.

To vse so stvari, ki so jasne vsemu svetu — le na Dunaju menda ne. Zagonetka zdravemu razumu je le, kako dolgo bo še dunajska slepota asistirala društvu Alighierina dosezanju ciljev, ki jih more uresničiti le na škodo integritete monarhije?!

To vprašanje mora zanimati tudi nas v največji meri, ker gre tu — to je fakt, pred katerim si ne smemo zatiskati oči — tudi za našo kožo.

Tu nekoliko statistike iz društva Dante Alighieri. Danes ima društvo 251 krajnih skupin z 1227 ustanovnikov in nad 50.000 členov. To število ni še bogve kako, ali uvaževati treba — ako hočemo prav ceniti pomen tega društva — da je v malo letih naraslo za dve tretjini in da je število členov samo v letu 1908 naraslo za 10.000. Dohodkov je imelo to društvo v minolem letu 391.944 lir.

Politični pomen tega društva se nam kaže najeklatantneje v dejstvu, da pretrezno skrbi za varstvo italijanskega jezika in kulture v izvenitalijanskih krajih, ko so v Italiji sami kulturne razmere po mnogih krajih naravnost desolatne. Zares koristno, plemenito in humanno delo, ako bi pospeševalo šolstvo v Italiji sami. To bi morala biti vrhna naloga tega društva, ako bi bilo res kulturno. In ker društvo ne miali na to nalogo, morda hoče skrbeti za šolstvo izven Italije, je pač jasno, da zasleduje druge in ne kulturne svrhe.

A kako so kulturne svrhe po mnogih krajih Italije, to doznajemo iz kompetentnega vira, ki je zvišen nad sumom, da bi hotel govoriti noresnico na škodo Italije. Iz nekega članka, ki ga je priobčil italijanski stotnik Caruso v listu „Esercito Italiano“ o šolskih razmerah:

Med novinci tečaja 1907 iz okrajev Pavia, Modena, Foggia in Avellino, je bilo število analfabetov veliko in jednako, da si v teh okrajih tudi „deluje“ — Dante Alighieri. Razlika je bila le-ta, da so novinci iz nekaterih okrajev pozabili še tisto malo, kar so se v šoli naučili, dočim novinci iz drugih okrajev niso nikdar prestopili pragu šole. Med onimi iz prvo omenjene kategorije je bil redek, ki bi bil znal povedati par kratkih stavkov iz tega, kar je čital. Veliki del absolutov tretjega ljudskošolskega razreda je komaj zmagoval tri prve temelje računске operacije a celimi števili, a učenci iz realn in gimnazijev so imeli komaj le neko slabo idejo o šte-

viljenju z decimalnimi ulomki. Ljudje, ki so obikovali srednje šole, niso vedeli, kje je Bavarsko ali Egipt in rečeni stotnik je dobil utie, kakor da prvkrat v svojem življenju čujejo ti imeni. Od novincev, ki so leta 1907 prišli v polk rečenega stotnika, jih 70% ni poznalo — imena italijanskega kralja. Sploh niso vedeli kaj je to — kralj? Nekateri so menili, da kralj je kak bogat mogočen gospod. Samo en novinec je vedel o italijanskih osvobodilnih vojnah. Le malo jih je bilo, ki so vedeli, kaj sta bila Viktor Emanuel II in Garibaldi. V Avellino se je pred 6 leti iz neke male občine predstavilo naborni komisiji 15 obvezancev, ki so bili v s i analfabeti. Presenečen po tem je avkter vprašal župana dotične občine, da-li ni v občini nikake šole. In župan je odgovoril: „Že več let imamo učitelja in učiteljico, soproga in soprogo, ki sta nepremična in vtikata v žep polovico občinskih doklad. Kdor pa se hoče v nati občini priučiti pisanju in čitanju si mora prek r beti primeren pouk!“

To so kulturne razmere v Italiji. Kdo bo verjel po vsem tem, da zasleduje Dante Alighieri le kulturne svrhe, ki hoče svoje delovanje razširjati tudi v naše kraje?! Nikdo, ker je jasno, da so njega cilji politični v smeri irredentizma.

Bavarski princ o avstrijskem nemštvu.

Bavarski princ Ludvik je imel minolo nedeljo, o priliki odkritja nekega spomenika na vojno leto 1866, govor, v katerem je rekel, da Nemci v monarhiji niso več bili v stanu, da bi si bili ohranili svojo volilno vlogo potem, ko je bila Avstrija siloma iztisnjena iz Nemčije. Izgubili so najprej Ogrsko, a ob enem so prišli v nevarnost v drugih deželah; in res v čisto nemškem ozemlju so iztisnjeni iz ene pozicije v drugo. Nemcem v avstrijski monarhiji ne ostaja drugega, nego, da drže dobro ukup, da puščajo prepire na strani in žive ložno. Biti morajo dobri državljani in dobri ljudje, potem se jim zopet posreči, da zavzamejo ono stališče, ki jim pripada, (???) ne smejo pa šikleti preko meje, ker to je veleizdaja.

Pri vseh komplimentih je ta govor vendar le precejšen tuš za naše Nemce!

V Vilni na Ruskem in v Zagrebu.

Sodišče v Vilni je obsodilo nekega Zakrčevskega, avstrijskega državljanca v smrt na vešala. Neke brzjavke iz Lvova javlja, da je poslanec Glombinski, načelnik poljskega „Kola“ v parlamentu na Dunaju prejel brzjavko, v kateri ga avstrijski minister za vnaje stvari grof Aehrenthal obvešča, da je avstro-ogrski poslanik v Petrogradu dobil nalogo, naj se izvršenje obsodbe odloži, dokler ne pride stvar na jasno. Vseled ta intervencije je ruski minister za vnaje stvari nemudoma ukrenil potrebno, da se je eksekucija odložila. Brzjavka zaključuje izrazom nado, da se ta stvar povoljno reši.

Sinoči pa je došla neka druga brzjavka iz Zagreba, ki naznanja jako lakonično v par besedah, da se razdoba v zagrebškem „veleizdajniškem“ procesu razglasi danes.

Ti dve sporočili nas silita, da napišemo malo paralelo v karakteristiko te avstro-ogrsko diplomacije.

Hvalevredno je gotovo, da se naša diplomacija tako toplo zavzame za usodo svojih državljanov na — Ruskem in da bdi paznim očesom, da se ne izvrši nad kakim našim sodržavljanom justično umorstvo. Kajti

„Poglejte, vendar Vas ni nič ugriznilo. Sedite tam-le na zofu in jaz Vam nalijem čaja.“

„Dovolite gospa“, je začel, a ona ga je zopet prekinila.

„Samo trenotek prosim, samo trenotek“, in odhitela je v nasprotno sobo in se kmalu vrnila ter postavila na mizico pred zofu service in nalila čaja.

„Prosim torej, kaj ste mi hoteli povedati?“ je dejala in je komodno in nekako koketno sela v naslonjač, ki je stal primerno oddaljen od mizice, nasproti zofa.

„Kaj želite rum ali vina v čaju? Koliko hočete, mnogo?“

„Po Vaši volji, gospa!“

„Torej po moji. Tako, dosti?“ — Povejte mi prosim sedaj!“

„No, vendar! Pravzaprav ni nič posebnega gospa; povedati sem Vam hotel, da nobenih ljudi bolj ne sovražim, kakor one, ki gojavijo in dolgočasijo svojega bližnjega. pa naj bo prijatelj, sovražnik ali sorodnik, to je čisto egalno: greh je bil storjen in treba je po pravičnosti kazni in pokore. Stvar se takorekoč sama plačuje. (Zvršetak pride.)

PODLISTEK.

Valo Bratina.

Mora.

Vdrugič že je vzdignil roko, da bi pritisnil na gumb električnega zvonca, a odmaknil jo je iznova in začel iznova premišljevat.

Jezila ga je silno ta nemožnost, smešna, da, akoro otročja neodločnost in bojazljivost. Sramoval se je samega sebe.

„Vraga, kakor da grem pod ‚vislice!‘ je zarobantil slednjič in vzdignil roko tretje, da pozvoni; a ni se še dotaknil s prtom belega gumba, kar so se odprla nagloma vrata, na katerih se je pojavila visoka, interesantna postava mlade ženske v hišni toaleti.

„A, glejte, glejte, saj ste vendar tu! Videla sem Vas že od daleč skozi okno; mi-gala sem z roko v pozdrav, a Vi niste hoteli pogledati gori v okno. Bala sem se že, da ste odšli mimo, ker Vas tako dolgo ni bilo gori, in ni mi dalo miru, da sem prišla pogledat na stopaice.

Kje ste se zamudili tako dolgo? Že celo uro Vas pričakujem, a Vi se ne prikažete od nobene strani. Torej pojdit, stopite notri, da se ne bomo pogovarjali tu na stopnicah, saj nismo berači. Zakaj pa ste si zopet tako zakrili oči s klobukom?“ In prišla ga je za roko, da ga odvede v sobo. On se je je skušal rešiti.

„Oprostite gospa, ampak danes ne morem! Pustite, naj kar zopet odidem svojo pot! Zelo mi je žal, pa vendar mora biti tako. Prišel sem samo, da ne bi pričakovali v negotovosti, to se pravi, opravičiti sem se hotel. Torej oprostite, hvala lepa, klanjam se gospa! In morda na evidenje!“

„Ampak gospod Otavi! — Kaj je z Vami pravzaprav? Kako ste zopet čudni! Pa vendar ne boste odhajali kar tako?! Vsaj za trenotek se potrudite v sobo! — No, vstopite vendar, samo da popijete čašico čaja. Imam tudi nekaj drugih, pri čemer potrebujem Vas in se boste tudi sami zanimali za stvar. Torej!“

Pri tem se je nalahno umaknila v teman koridor, držeča za kljuko napolepdrtih vrat. Otavi je stal na prvi stopnici neodločno, s

aklenjeno glavo, kakor da so ga ravno kar obsodili na dosmrtno ječo. Potem je stopil k vratom in se začel še enkrat poslavljati in opravičevati.

„Oprostite gospa, samo danes mi dovolite, da odidem tako! Posetim Vas jutri, če želite; — samo danes ne bi rad...“

„No dalje, kaj ne bi radi?“ mu je segnila v besedo, ga potegnila za roko notri in hitro zaprla vrata za seboj. —

„Tako tu boste lažje izpovedali svoje grehe in lažje se opravičevali. Kaj bi zunaj na stopnicah! Stopite za menoj, pogledati moram...“

In odšumela je skozi koridor in on za njo v sobo.

Mehka toplota je bila v sobi. Gardine so bile napol spuščene in tja skozi okno se je videlo, kako podi burja prah in papirje po zraku; videlo se je kako se pripravlja na slabo vreme. V mračnem kotu je žaborel samovar...

ne more biti groznejša, nego je to, ako je kdo po zmoti pravica izgubil svojo svobodo, svoje dobro ime, ali celo dragoceno svoje življenje.

Torej hvalevredno je, da avstrijska diplomacija skrbi za usodo krivljenih avstrijskih državljanov v tujih državah. Tembolj nam zagorevajo čustva, ko se spominjajo na „veleizdajniški“ proces, torej v lastni monarhiji, kjer je 53 avstro-ogrskih pripadnikov radi pretveznih političnih zločinov brez nikakih konkretnih dokazov in zgolj v tendenciozne politične namene predloženih v dolgoletne ječe in celo na smrtno smrt na vesalih — in ako se spominjamo, da je ves ta proces po uverjenju vsega razsodnega sveta invencionalna avstro-ogrška diplomacija z namenom, da opraviči jedno svojo državno-politiško akcijo in da odvali od sebe odgovornost za nedogledne komplikacije, ki bi se mogle razviti iz one akcije.

Tudi na adreso avstro-ogrške diplomacije smemo reči: lepo je, ako si skrbna človekoljubna zaščitnica svobode in varnosti državljanov v tujini; tembolj se pa veže dolžnost, da te čednosti uveljavljaš tudi doma.

Če je menila avstro-ogrška diplomacija, da je v kritičnem momentu zagrebški proces tako nujen potreben — naj bo! Saj politika ne pozna sentimentalnosti in zaradi tega tudi ni izbirljiva v sredstvih. Ali ko je bil tisti kritični moment premagan, bil je gospod Aehrenthal dolžan ugledu in življenjski koristi monarhije, da je storil korake, da se spravi iz sveta zagrebški — škandal. In to bi bil mogel, tem laglje, ker je dotično mesto, kjer naj bi bil to storil, veliko bližje, nego — Petrograd.

Avstrija — dežela neverjetnosti.

V nedeljski in ponedeljski številki smo priobčili veleinteresantni govor pokojnega Gjurkovića o ravnopravnosti v Hrvatski. Ta govor ni znamenit le radi vsebine, ki se popolnoma pokriva s stalištem sedanjih hrvatsko-srbske koalicije glede S bom zakonito zajamčenih narodnih pravic, ampak tudi radi osebe govornika. To ni bil morda kakov opozicijski govornik in nasprotnik vlade, ampak je bil to vodja vladne stranke, predsednik sabora in naravnost odlični madžaron. On in takratna srbska stranka, ki je bil pokojni Gjurković voditelj, sta bila glavna opora in stebra hrvatske vlade. Njegov od nas priobčeni govor je bil torej nekaka vladna enuncijacija.

A danes? Danes sedit ljudje, ki trde isto, na zatožni klopi radi — teh trditelj!

Ta konstatacija iz minolih časov je najboljši dokaz, iz česa vsega se da izkovati politične procese, ako se — hoče.

Tudi „veleizdajniški“ proces v Zagrebu priča, kako resničen je znani rek, da je Avstrija dežela neverjetnosti. Nekdanji resnični veleizdajalci, postajajo ministri, a ljudi, ki niso nikdar ničesar zakrivali proti državi, se proganjajo radi — veleizdaje. Pri tem se zopet spominjamo drakoničnih kazni, izrečenih proti našim okoličanom in goriskim Slovincem, ki so se iz dinastičnih nagonev pregrešili proti zakonu.

Po družini državah zatiska justica v takih slučajih eno ali celo tudi obe očesi, da ne zamori patriotizma. Pri nas pa je narobe in zato so tudi vapihi državne politike narobe. — Smo pač v deželi — neverjetnosti.

Razdor v staro-maloruskem taboru.

Izjava poslanca dra. Korola v deželni zboru galickem, da staro-malorusi le v kulturnem pogledu priznavajo skupnost z velikim ruskim narodom, je povzročila v staro-maloruskem taboru razkol, ki mu je bila posledica ta, da je prevzel vodstvo stranke deželni poslanec dr. Dudykievič, ki se zavzemlje za popolno skupnost Malorusov z Rusi in ki je na mesto dra. Dobrzanskega izvoljen predsednikom staro-maloruskega „narodnega sveta“. Nasprotna stranka pa je nastopila proti dru. Dudykieviču z raznimi obtožbami, tako, da se je moral podrediti razsodbi častnega sodišča.

Povodom običnega zbora društva Kačkovskega, — te najvažnejše organizacije staro-malorusov — ki se je vršil v Lvovu dne 29. septembra, so dru. Dudykieviču njegovi pristaši že ob prihodu na kolodvor prirejali ovacije. Obični zbor ga je izvolil za pretežno večino predsednikom, dočim je za nasprotnega kandidata, deželnega poslanca patra Senyk glasovalo le mala peščica zborovalcev.

Profesor dr. Gaizov je stavil predlog, naj se v odobrenje po dru. Dudykieviču vsako držano ideje ruske solidarnosti na zborovanju razpravlja le na ruskem jeziku.

Ta predlog je bil v sprejet ob splošnem odobravanju in je valed tega dr. Bendasiuk podal svoj referat o slavnosti Gogolja v ruskem jeziku. Kmet Matrijov je ojstro napadal dosežanje strankine organe Staromalorusov, ki jim je očital mlačno vedenje v narodnih vprašanjih, ter je izvajal, da bi se morali Staromalorusi celo v verskih stvarih čutiti jedne z rusko pravoslavno cerkvijo.

Grško-katoliški župnik Hrycyk je odločno protestiral proti temu nazoru in predsednik dr. Dudykievič ni več dopuščal razprav o političnih in cerkvenih vprašanjih.

Rusofilski Malorusi so se dogovorili, da bodo izdali poseben dnevnik na ruskem jeziku, ki je že začel izhajati v Lvovu.

Dnevne vesti.

Povodom cesarjevega goda je bila večeraj predpoludne v baziliki sv. Justa pontifikalna maša s zahvalno pesmijo, ki jo je služil škof mons. Nagl. Službe božje so se udeležili nadvojvodinja Marija Josipa in načelniki civilnih in vojaških oblastnij.

Poročilo se je v nedeljo v tukajšnji pravoslavni cerkvi gosp. Fran Gregorovič z gospico Amelije Acerboni. — Bilo srečno!

Himen. — Gosp. Fran Rosmann, veletrgovca v Trstu, se je poročil z gospico Miro Pižon, učiteljico v Škedažu. — Bilo srečno!

Tržaška gimnazija in slovenščina. — V nedeljski številki „Edinosti“ smo priobčili članek, kjer smo konstatirali na podlagi zadnjih letnih poročil, da uživa slovenščina kot deželni jezik večje pravice na gimnaziji v nemškem Gradcu nego pri nas v Trstu. Tam je namreč slovenščina za Slovence stalno obvezen predmet, dočim velja pri nas obveznost le od leta do leta in še to le za tiste, ki se prostovoljno prijavijo za obisk tega predmeta, ne oziraje se na to, ali je slovenščina njihov materin jezik ali ne. Med tem pa se nas je opozorilo od proučene strani, da se je izvršila ravno letos važna izprememba na korist slovenščine, oziroma italijanščine na državni gimnaziji v Trstu. Poslej bo namreč slovenščina, oziroma italijanščina za vse tiste, ki se prijavijo, obvezen predmet za vse ostale gimnazijske razrede.

Razum tega se bo poučevala, počenši z letošnjim prvim razredom, po tri ure na teden, dočim sta ji bili doslej odmerjeni le dve. — Pri tej priliki moramo opozoriti slovenske starše tudi na vevlačno novotarijo, ki se je z letošnjim šol. letom vpeljala v okviru omenjene srednje šole, namreč na realno-gimnazijske razrede. Ustanovil se je namreč I. (to je letos I. d) razred gimnazije, ki drži v sebi obe glavni obliki srednjih šol, ki imajo pripravljati za najvišje študije. Torej je mogoče iti z realne gimnazije prav tako na univerzo (seveda tudi v semenišče) kakor na tehniko. Klasična jezika (latinščina in grščina) se gojita nekaj manj, zato pa se pazi bolj na učenje živih jezikov. V Trstu se bo n. pr. poučevala italijanščina po štiri ure na teden, isto pravico pa bo imela tudi slovenščina, in dijaki teh razredov bodo morali voliti med slovenščino in italijanščino, ki se bosta poučevali kot obvezna predmeta. — Dalje se izdatneje goje tudi realni predmeti in risanje bo obvezen predmet. Z ozirom na vse to vidimo, da bo nudila vzgoja v realno-gimnazijskih razredih več za praktično življenje, nego stori to čista gimnazija; ker pa je znano, da baš od slovenskih dijakov mnogi zapuščajajo srednjo šolo, predno so dovršili vse razrede in se podajajo v prakso, bi kazalo, da Slovenci bolj uvažujemo ta novi tip srednje šole, ki nam ob enem tudi pred časom ne zapira poti do raznih poklicev in strok. — Torej slovenski starši!

Pozor na noveustanovljeno realno gimnazijo v Trstu!

Nemški veslarski klub v Barkovljah. Slovenci in „Indipendents“. Včerajšnji „Indipendents“ pripoveduje, da so se hoteli Slovenci polastiti — čuje in strmiti! — nemškega veslarskega kluba v Barkovljah. Bilo da je v klubu že 6 Slovanov. Ker so pa Nemci še pravčasno opredelili nevarnost, niso več hoteli vprejemati slovenskih članov. Zato pa da se je šestorica maščevala s tem, da so izstopili vsi iz društva.

Tako „Indipendents“, ki je svoje poročilo seveda primerno zabelil s svojimi navadnimi provokacijami povdarjajoč, da iščemo Slovani povsodi — politiko.

Poročilo „Indipendents“ je resnično v toliko, da je bilo v omenjenem veslarskem klubu res vpisanih 6 Slovincov. Ko se je prijavil za vstop 7. je bil odklonjen. To je le nov dokaz, kako velik strah imajo pred nami toliko Nemci, kolikor Italijani, a ob enem, kako gljivo sporazumljivo zavladala med temi ljudmi, kakor hitro gre proti nam Slovanom.

Gospodje Indipendentovci dokazujejo s tem slučajem zopet, kako je v njih sovražstvo nasproti nam toliko, da nas proganjajo celo na nedolžnem sportnem polju. To so dokazali pred par dnevi s slučajem slovenskih jahatcev. — Sedaj pa jih je to sovražstvo do nas zaslepi tako daleč, da se usiljujejo — oni, Veleitalijani, ki hrepene po združenju z lepo „materjo-zemljo“ — kakor branitelji... Ne mecevi!

To je politika slepote, blaznosti. Ni ti ganiti se ne morejo iz mesta ven, ne da bi stali na izključno slovenski zemlji. — Brez slovenske zemlje ne bi mogli oni izvrševati nikakega športa. Gorje gospodom, ako pritirajo stvari tako daleč, da bomo mi prisiljeni vračati — klin s klinom! Ako se hočejo navržiti avehga zraza, morajo na slovensko zemljo. Isti veslarski klub v Barkovljah je na slovenskih tleh in italijanski jahatci menda tudi ne morejo izletati na morje. Naj

gospodje ne pozabijo tega, in naj strune nikar ne napenjajo preveč!

Slavjanska čitalnica v Trstu. Društveno življenje je sedaj v najlepšem razvoju v Trstu in okolici. Členi se oklepajo tesneje svojih društev, da si na ta način najdejo novih prijateljev in bojevnikov za svojo narodno stvar. In ko so vsa društva povzdignila svoj glas in oznanila svoje vstajenje in prerojenje, tedaj tudi naša stara „Slavjanska čitalnica“ ni smela zaspati, ampak je tudi ona razposlala členom in prijateljem naslednji za nas zelo pomemben oklep:

Mogočno in samozavestno, podiraje z elementarno silo vse zapreke, se je z zadnjem desetletju razvil slovenski in v obče slovanski življn na tržaškem ozemlju. Razvile so se vsestranske njegove politične, gospodarske in kulturne sile, organiziral se je, in iz maleda, skromnega početka je nastala mogočna vrsta narodnih društev in korporacij, ki so središča njegovega javnega življenja in zavetišča mu na njegovem delovanju v dosegu njegovih gospodarskih, kulturnih in socialnih težnj.

Pred dobrimi petindvajsetimi leti ni bilo tako! Takrat je bila „Slavjanska čitalnica“ edino slovansko društvo v Trstu. V njej se je četrtstoletja osredotočalo vse naše narodno življenje, njeni prostori so čuli porajanje in videli ožitovanje novih idej in ciljev, in večina naših najvažnejših narodnih institucij sme s ponosom reči, da jim je kumovala naša „čitalnica“.

Z razvojem slovanskega življenja v Trstu in z ustanovitvijo naših številnih narodnih društev so se razmera korenito spremenile. Razni narodni aloji so si vsi pripravili svoja lastna središča, gospodarska, izobraževalna in druga društva. Nastala je decentralizacija našega javnega življenja, neizogibna in potrebna v vsakem silnem organizmu. „Čitalnica“ — je opustela. Je-li še odigrala svojo vlogo? Je-li postala brezpotrebna? Še jo čaka važna in ne mala naloga.

V veliki in krepki vrsti narodnih trdnjav in postojank v našem mestu manjka tabor. ki bi, svest si svoje naloge, skupil v močno enoto danes že mnogoštevilno, toda razcepljeno, kulturno in socialno dezorganizirano in po vsem širnem mestu raztrešeno slovensko in v obče slovansko meščanstvo, ki se valed te razcepljenosti le prerado potuječe.

In vendar bi zamoglo močno, narodno čuteča in misleča meščanstvo, čegar intelektualne sile leže v nas pogostoma neporabljene za celokupnost, postati važen člen našega postojanke ob morju, ako bi bilo dobro organizirano.

Zato si postavlja „Čitalnica“ smoter: da bi združevala vse slovansko meščanstvo v Trstu v trdno enoto, da bi bila vsemu našemu meščanstvu, osobito našemu uradništvu in trgovstvu, ter vsemu slovanskemu srednjemu stanu sploh središče in zbirališče in delovalo v to, da se tudi naše meščanstvo tesneje spoji z vsem slovanskim življenjem v Trstu. Začelo se je novo društveno leto, in to priliko porablja novoizvoljeni odbor, da v smislu intencij običnega zbora in na temelju svojega modernizirane in na široko podlago postavljene programa začrta pot bodočemu društvenemu delovanju.

„Čitalnica“ hoče vsemu slovanskemu meščanstvu nuditi izjelo okrilje, pospeševati vse iz njegove sredine izšle inicijative, dajati vsakemu slovanskemu inteligentu možnost, da deluje po svojih magnenjih na raznih pojavih kulturnega slovanskega življenja v Trstu, nudi stredo in pomoč iz členov, eventualno tudi iz nečlenov sestojecim kulturno-izobraževalnim in družabno-zabavnim krožkom, odsekom in klubom.

Ob primernem odzivu členov in njih prijateljev nečlenov, poda „Slavjanska čitalnica“ tudi svojo neposredno pomoč in sodelovanje na vstavljanju takih društvenih klubov in odsekov z izobraževalnim, predavateljskim, literarno-poučnim, pevskim, muzikalnim in diletantiko-dramatskim programom.

Sestavi se tudi stalen, in z odposlanci drugih slovanskih društev pomnožen odsek za informacije in vprejemanje gostov iz drugih slovanskih narodov.

Spopolni se čitalnica z naročbo novih časopisov, revij in ilustriranih listov, spopolni knjižnica z nabavo novih knjig, da se povsop na višek današnjih zahtev.

„Čitalnica“ bo prirejala v svojih na novo preurejenih prostorih za svoje člene in po njih ali po odboru uvedene goste tudi primerne in zahtevam tržaškega meščanstva odgovarjajoče družabne in zabavne prireditve: manjše tedenske domače plesne zabave, postavljene na nov temal, mesečne družabne sestanke in vsprejemne večere v stilu angleških five o'clock tea in prirejala bo v veliki dvorani „Nar. doma“ širjemu slovanskemu meščanstvu, članom in povabljenim nečlanom namenjene družabne večere v finejšem stilu, z umetniško godbo, zborovim in solo-petjem, z zabavnimi in skoptikonakimi projekcijami, ter plesom v društvenih prostorih. V letnem času pa se priredé društveni izleti, za društvenike in prijatelje društva v bližnje in daljne kraje.

Na ta način upa „Slavjanska čitalnica“ okupiti okolo sebe slovansko meščanstvo, odtegniti ga tujinstvu in napraviti ga krepkim členom slovanske organizacije v Trstu.

Vaše blagorodje! Uljudno Vas vabimo, da i Vi po svojih nagnenjih blagovolite sodelovati pri tej novejši akciji, staviti društvu na razpolago svoje moči, z Vašim dragocenim svetom dati društvu novih inicijativ, privabiti v naš krog vse Vaše prijatelje in znanke, katere nam blagovolite naznaniti, in z obiskovanjem društvenih prireditev pribaviti našej staroslavnej čitalnici starega ugleda in bleaska. V evesti si velike zadače, katero si je postavil odbor, se isti trdno nadeja, Vaše blagorodje, da to vabilo in ta prošnja za sodelovanje ne ostaneta brezuspešna.

Trat, v septembru 1909.

Za odbor „Slavjanske čitalnice“:

Dr. Egon Staré

t. č. predsednik.

Dr. Božidar Maričič

t. č. podpredsednik.

Dr. Anton Andrejčič

t. č. tajnik.

Češka in slovenska socialna demokracija. Iz delavskih krogov smo prejeli:

Redkokdaj smo čitali „Edinost“ tolikim zanimanjem, kakor te dni, ko je komentirala debato na kongresu češke socialne demokracije o narodnem vprašanju. Nekako tesno in čudno nam je bilo pri srcu, ko smo v luči krasnih izjav čeških sodrugov presojali zopet vse vedenje naših sodrugov nasproti našim opravičenim naravnim narodnim borbam.

Naši sodrugi menijo, da z nobenim očitanjem ne morejo tako pobijati in smešiti naših narodnih stremeljenj, nego z zafrkacijami o „narodnjaštvu“ in „narodnjakari“; češki socialjati pa govore, da se morajo tudi oni udeleževati bojev za narodna etična prava, ker služeči narodni skupnosti služijo tudi — sebi!

Čudni so ti naši sodrugi. V teoriji, na kakih akademskih predavanjih, v areni, ko si stoje le z „narodnjakari“ nasproti, priznavajo — z besedo tudi oni, da naš narod ima pravico po enakopravnosti, pravico do svojih šol, pravico do uradnikov, ki bodo občevali z njim v njegovem materinem jeziku. Čm pa narodnjakari — prisiljeni v to po nasprotnikih, ki vsa ta prava odrekajo našemu narodu — posezajo po bojnem kopju, da s silo pribore, česar z lepo ne morejo pridobiti svojemu narodu — potem pa se ravno naša socialna demokracija hitro oglasa, z očitani na adreso „narodnjakarjev“, da so šovioisti, zdražbarji, hujkači, ki v teh borbah iščejo le svojo osebno korist!

Ta neskladnost med teorijo in prakso pri naših sodrugih žali naš slovenske narodne delavce in nas sili v težavno pozicijo, da se moramo boriti na dve fronti: proti izkoriščevalcem naše dlani in istorodni — socialni demokraciji.

Vendar pa nam je zelo ugajalo, da ste govorili mirno be. edo, da ste takorako nudili socialni demokraciji oljko — pomirjenja. V interesu tiste stvari, ki je nam slovenskim delavcem brez razlike političnega mišljenja vsem skupna, se pridružujemo tudi mi vaši želji, da bi naša jugoslovanska demokracija enkrat priznala resnico, ki se je na kongresu češke socialne demokracije glasno proklamirala — resnico: da je v jezikovno mešanih krajih borba za prava svojega naroda tudi eminentno delavsko vprašanje. Kajti v isti meri, kakor se bo v našem Trstu slovenski element v svoji celoti uveljavljal politično in gospodarski, tem trdneja bodo postajala tla pod nogami tudi slovenskemu delavcu.

Za tako bodočnost delajmo vsi. In to moremo skupno, ker tako delo ne zahteva od nikogar kake žrtve na svojem političnem prepričanju.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je imela meseca septembra t. l. sledeči promet I. a.

I. Prejemki:

1. redni
  - a) Prispevki podružnic . . . K 2734'90
  - b) „ iz nabiralskih „ 1353'94
  - c) razna darila, izkupila za narodni kolek, rač. listki itd., skupaj . . . „ 2319'54

skupaj . . . K 6408'38

2. izredni
  - Prispevki za Ciril Metodov obrambni sklad . . . . . K 5042'63

Skupaj . . . K 11451'01

II. Izdatki

1. redni . . . . . K 10528'08
2. izredni
  - Za čas od 1. inkl. 28. septembra t. l. za Ciril Metodov sklad prejeti in plodonosno naloženi prispevki . . . „ 4517'63

Skupaj . . . K 15045'71

torej meseca septembra t. l. primanjkljaj K 3594'70, kateri se je pokril iz prebitkov prejšnjih mesecev.

Popravek. — V včerajšnjem dopisu g. Frana Medena iz Sv. Križa je zgrešeno računano, da trguje z vinom že 4—5 let, ne pa še-le 2 meseca. Glasiti bi se moralo, da ne trguje z vinom 4—5 let, ampak še-le 2 meseca.

Seja deželnega zbora tržaškega se vrši jutri, v sredo ob 7. uri zvečer. Na dnevnem redu je predlog o uvedbi obične doklade sa davke od totalizatorjev, zakonski načrt o podaljšanju veljavnosti zakona glede običnih davkov na žgane pijače in proračun deželnega šolskega fonda za leto 1910.

Zopet ljubavna tragedija:

Karol Weittenhüller roj. leta 1884 v Knitelfeldu na Štajerskem, ključavničar, je bil do pred 14 dnevi zaposlen pri tuk. drž. železnici, ki ga je pa odpustila. Bil je neozmožen. Pred letom dni se je zaljubil v neko žensko, javno prostitutko, po imenu Mici Fleischer, roj. 1880 doma iz Ulice na Ogrskem.

Minoli mesec juri je Weittenhüller podredoval 5885 kron in več del tega denarja je porabil s Fleischerjevo, v katero je bil strastno zaljubljen. Šla sta tudi na potovanja.

Dokler je imel Weittenhüller denar, se mu je ženska vedno prilizovala. Ko mu je pa denar pošel, se ni hotela več brigati zanj. Weittenhüller je bil radi tega ves obupan. Sinoči je Weittenhüller šel k Fleischerjevi, kar se med njima dogodilo ostane tajno, ker ni bilo nobene priče. Lahko se da pa misliti, ker je Fleischerjeva drugim svojim tovarišicam povedala, da ne ljubi več Weittenhüllerja in da ima drugega ljubčka. Fakt je, da so se malo pred 7. uro sinoči iz omenjene sobe ališali tudi strelji z revolverjem.

Ko sta prihitela v sobo dva tovarišici Fleischerjeve se jima je nudil grozen prizor. Ženska je ležala na postelji, Weittenhüller pa na tleh z revolverjem v desni roki. Ustrelili je bil dvakrat v Fleischerjevo in jo zadel v prsi. Potem si je izpalil kroglo v desno senco in ostal takoj mrtev.

Fleischerjevo so odvedli v bolnišnico, truplo Weittenhüllerja pa v mrtvašnico pri sv. Justu. V njegovem žepu so našli listino, v kateri je bilo 455 kron, in nekaj drugih dragocenosti.

Tržaška mala kronika.

Dete pad'o z okna. Včeraj zjutraj se je poltretje leto staro dete Josip Romanelli, stanujoče v ul. 14. III nad. ul. Becherie, igračkal na oknu kabinje; na enkrat je zgubil ravnotežje in padel na nižje ležečo verando.

Dete je dobilo težke poškodbe in pretresenje možganov. Sprejeli so ga v bolnišnico.

Poskus samomora. Ob 3 in četrt pred-sinočnjim se je črkostavec Fran Carevati, star 36 let iz Milana, zaposlen v Herrmann stoferjevi tiskarni, vrzel v kanal blizu Zelenega mosta. Nekateri tiskarji so ga s pomočjo redarja rešili na kopno ter spravili v bolnišnico. Carevati je ravnal svoj imendan in storil žalostni sklep brzokone v alkoholističnem stanju.

Junak noža. V nedeljo zvečer je tesar Jurij Stanich, star 48 let, brez tehtnega vzroka z nožem ranil težaka Andreja Sinčiča na hrbtu.

Rana je neznatna, ker je prebodla le — suknjo!

Izboren parček! Josip Fabian, dninar, stanujoč v ul. Commerciala št. 88, je v nedeljo po noči zaspal na trgu Smerca. Nek moč in neka ženska sta ga pri tem hotela obrati, ali sta bila zasačena in aretirana. Oba je pristatutka, on težak.

Koledar in vreme. — Danes: Placid in tov. muč. — Jutri: Brunon sp.

Temperatura včeraj ob 2. uri popoldne + 23° C. — Vreme včeraj: lepo.

Vremenska napoved za Primorsko: Semtertja oblačno — Zmerni vetrovi. Temperatura malo spremenjena. V začetku lepo potem motno.

Naše gledališče.**«Valenska svatba».**

Pisatelj drame sta izbrala dober predmet, ali na obdelovanju istega sta šla mnogo za fiktom. In tu pa jima je izpodletelo. Dejanje je čisto nelogično, neverjetno, psihološki neopravičeno. Čuden je n. pr. bogati Notar, ki iz ljubezni in strasti vzame krasno ciganko in jo — igri na ljubo — zanemarija ravnó v najsvetlejšem večeru, da po nesrečnem naključju, popivši ne vede strupa, umre, ne da bi ga še spoznali. Čudna nam je pesba Jonela, iskrenega pesnika, ki brez vede borbe prebudi sanje mladosti in se ves udaja hčeri — bogate dote. Zadnje, četrto dejanje je kup neverjetnosti: zločinko toži državni pravdnik, ki je istodobno sokrivec in priča! In potem planejo v sodno dvorano kmeti, «tako rekoč odposlanci», razgrajejo, groze in ubijajo, dočim sodniki hladnokrvno sede na svojih sedežih, a nameščeni stražarji pasivno čakajo konca. To je neki deus ex machina, nelogičen in neverjeten konec tragedije življenja krasne ciganke, ki je zaslužila drugo usodo.

Ali igra ima tudi dobrih strani. Poučna je, v pojedinih prizorih polna morale, ki jo je vredno propagirati z odra. Mislimo, da jo je naše «Dramatično društvo» izbralo poglavito zaradi glavnega junaka, zaradi ciganskega deteta Sande, ki od začetka do kraja zahteva popolno, razumno, temperamentno interpretatorko, ker je ciganska duša nekaj nenavadnega, tajinstvenega kakor demon.

S te strani je bila izbena dobra. Gospa Danilova zna kreirati, zna se vživljati v svojo junakinja, pa iz nje iskri življenje, verizem, neprilijena ljubav, ciganska strast, nesprejemljivi cinizem in veličastvena tragika, ki gane in vznemlje.

Včeraj so se nam predstavili tudi drugi: skoro vsi naši igralci, in vsi so bili lepo vprejeti. Moramo le čestitati gospe Dani-

lovi, ki je gotovo morala zastaviti mnogo truda, da je spravila v harmonično gibanje toliko elementov, mladih in starih, diletantov-početnikov in priznanih umetnikov. Trebalo bi pokazati zakulisno življenje našega gledališča, sredstva, s katerimi razpolaga, razmere, v katerih mora delovati, — in le tedaj bi mogli nazorno predočiti predvčerajšnji vseprijet! Sicer nepoučeno oko opaža samo nedostatke, pševo ti — kritike.

Ljubljanska gستا je občinstvo vsprejelo toplo. G. Grom (Jonel) je mlad človek, ali inteligenčen igralec, eleganten, poln temperamenta. Obeta mnogo. Nekaj malo priiljenosti izgine po sebi. Nadejamo se, da ga bomo zopet aplavdirali v kaki hvaležnejši vlogi.

Gospica Slavčeva (Pijsa) je etala divno ob boku glavni junakinji. Perfekten je bil osobito veliki prizor v tretjem dejanju, kjer sta se srečali obe rivalki. Obe sta bili veličastveni — istiniti; popolna celota. Zasluzili sta poklonjeno jima priznanje. Tudi njej kličemo: na svidenje!

Ne desperamo, da bi zaporedoma omenjali vse ostale igralce. Vidili se bomo zopet, proučevali jih bomo, ko se izkažajo v večih vlogah. Pohvalimo naj tu le naše stare znance: g. Štoka (Čuku), ki je vsikdar dobro došel na slovenskem odru v Trstu, in g. Lesiča (Olescu), ki žanje aplavz ob svojem prvem koraku pred občinstvom. Na znižku iskreni čestitki dvema igralcema, katerima smo lani toliko krat priporočali: ne pretiravajte, ne tresite se! Gosp. Bole-slavski (Fortunat) je znatno moderiral svojo dikcijo, nastopa naravnost, postaja simpatičen. Gosp. Bratina pa, v vlogi cigana Barbu, nas je prijetno iznenadil s svojim napredkom. Pokazal je, da je porabna moč, ako ga ne ovira tieta neopravičena bojazljivost, ki amo jo lani opazali na njem.

Ako bi se igra ponovila, bi bilo pomoznemu osebju priporočati malo več živahnosti, posebno, ker je igra nerazmerno raztegnena, izlasti v IV. dejanju.

Kar se tiče nekoliko predolge pavze med prvim in drugim dejanjem, moramo opozoriti, da je krivda temu v tiranskem prostoru za kulisami, pri čemer pa je še posebno naglasiti, da so za naše razmere naravnost prekrasne scenerije (posebno vrt v II. in sodna dvorana v IV. dejanju) zahtevale po svoji kompliciranosti mnogo dela.

Ozirom na skromna sredstva, s katerimi razpolaga naše gledališče, se more reči, da je bila otvoritvena predstava mnogo obetajoč začetek letošnje sezone. Ako bodo igralci vstajali in napredovali, ne dvomimo, da so jim simpatije in žnjimi tudi materijalna podpora stalno zagotovljene. A to sta glavna pogoja za bodočnost našega gledališča.

J. (Dostavek uredništva. Soglašujoči z izvajanjem našega kritika in posebno z njegovim zaključkom izjavljamo tudi od svoje strani,

DVORANA ZA SODBENE DRAŽBE

ulica Sanitá 23-25 pritličje.

Dražba, ki se bo vršila danes 6. t. m. od 9. do 12. predp.

Gozli (3 črt) in lok, flauta, note za petje: «Roberto il diavolo», «Asrael», «Simon Boccanegra», «Caporal Mimí», «Večni govornik», obeski, torbica in tobačnica za veržinke, bričarje in prti, svilnate šarpe, bos, stenska obešala s zrcalom, krtjske mišice, artistične stolice, nočna svetilka, ovitki, divan, lak, usnje, lončki laka, vaze, obročki, gumbi, podplake, žebelji in smola za čevljarje.

Večja tovarna strojne stroke sprejme mladega uradnika

slovenske narodnosti, večšega slovenščine, nemščine in italijanščine v govoru in pisavi. Trgovska naobrazba in tesnopis pogoj. Plača po dogovoru. — Pismene ponudbe s prepisi spričeval do 6. t. m. na anončno ekspedicijo **Rudolf Mosse, Dunaj I., Seilerstátte 2 pod „št. W. C 738“.**

Po neverjetno visokih cenah

se večkrat kupuje blago za moške in ženske obleke. Temu se lahko izognete, ako naročite blago direktno pri tovarni. Zahtevajte tedaj brezplačno posiljatev moje

zbirke jesenskih in zimsk. uzorcev

Imam v zalogi samo najboljše blago sadnjih novosti.

Franz Schmidt, Jägerndorf 103

Avstrijska šivilja.

: Odlikovana Pekarna in slaščičarna :

z zlato kolajno in križcem na mednarodni obrtni razstavi v Londonu 1909

Trst, ulica Acquedotto 15. - Podružnica ulica Miramar 9

naznanja slavnemu občinstvu, da ima

trikrat na dan svež kruh.

Prodajalnica je tudi dobro preskrbljena z vsakovrstnimi bliskoti, posebno za čaj; ima razne fina vina in likerje v buteljkah in fine desertne bombeze. Sprejema naročila za vsako vrstne torte, krokante itd., kakor tudi vsake predmete za speči. — Ima tudi najfinjšo moko iz najboljših mlinov po najnižji ceni. BREZPLAČNA POSTREŽBA NA DOM. Priporočam se za obilen obisk z odličnim spoštovanjem Vinko Škerk.

Velika skladišča manifakturnega blaga in konfekcij za gospode, gospe in otroke.

Plačilo na obroke.

M. B. Katz

TRST - ulica Sanitá 16, II. nadstr.

Podružnica v Gorici, ulica Alvarez 3, I. n.

Mnenje gospoda Prof. Dra. H. Schmidt-a

primarija dežel. porodilnice v Lincu.

Gosp. J. SERRAVALLO

Trst.

Naznanjam, da je Vaše **Železnato Kina-Vino Serravallo (Vino di China Ferruginoso Serravallo)** izvrstno krepilno sredstvo po kroničnih in mrzličnih boleznih.

LINC, dne 7. februarja 1903.

Prof. Dr. Schmidt.

Manufaktura trgovina

Na debelo in drobno

„Pri škofu“

Za jesen in zimo najnovejše: Zebeline, Cheviot, Dam, sukno, Tir, loden Kamgaru, Sukno za gospe, Flanela, Velour, Hermolin, Pique Forštajn. Za obleke, bluze in drugo perilo

ličemo krošnarjev šivilj in krojačev.

Vedno velika zaloga vseh vrst in širjavah raznega platna, namiznih, posteljnih, potovalnih in konjskih odej (kovtrov in kocov). Garnitur, zaves, preprog, šime in volne, trane gradlusa in blaga za mobiljo.

Opozarja se novice, neveste in hotelirje da se dobi cela oprema po priznanih nizkih tovarniških cenah. Vzorce in zneske čez kron 20.— po poštne povzetju in franko.

Priporoča se Vam trdka: **Hedžet & Koritnik - Gorica.****Naznanilo.**

Vsem našim cenjenim odjemalcem uljudno naznanjamo, da smo imenovali gospoda

Frana Flego iz Škodnja pri Trstu našim glavnim

zastopnikom

za Trst, okolico in Spodnji Kras. — Naš zastopnik g. FLEGO je pooblaščen tudi za inkaso denarja.

Kolinska tovarna za kavine primesi

Trgovsko akcijsko podjetje

Kolin, Ljubljana, Prostejevo in Ričany.

da bo naš list — kakor je dosedaj — tudi nadalje z vsemi svojimi silami podpiral stremeljenja tega našega kulturnega zavoda. Ako bomo včasih dajali prostora tudi kakim ostrejšim kritikam, bomo delali to vedno le v interesu gledališča njegovega vodstva in posamičnih igralcev samih).

Društvene vesti.

Glasbeno društvo „Trst“ vabi vse gg. p. n. g. podporne kakor tudi izvršujoče člene na sestanek, ki se bo vršil jutri, v sredo 6. oktobra ob 8. in pol uri zvečer v društvenih prostorih („Jadran“) ul. S. Sebastiano št. 6. I. Vsprejemajo se dobre pevke oziroma tamburaške moči. Pn. g. člani so naprošeni, da se polnoštevilno udeležijo tega sestanka.

Telovadno društvo
TRŽAŠKI SOKOL
v Trstu

Pevska vaja za moški zbor je danes točno ob 7. in pol uri v „čitalnični“ dvorani.

Zenski pevski zbor ima svojo prvo vajo jutri v sredo točno ob 8. uri v „čitalnični“ dvorani.

Na teh dveh pevskih skušnjah se oglašijo lahko še novi pevci in pekinje; zato vabimo vse prijatelje in prijateljice petja, da se pravočasno prijavijo h pevskemu zboru, ki nastopi 13. novembra na prvem družinskem večeru.

Pevovodja.

Naraščaj telovadi v sredo v veliki dvorani in sicer dečki od 3.—4. in pol, deklice od 4. in pol do 6. ure. Vpišejo se še vedno lahko novi telovadkinje.

Čitalnica pri Sv. Jakobu opozarja gg. pevke in pevce, da se vršijo vaje po sledenjem redu: terek mešani zbor, četrtak moški, petek ženski; vsakokrat točno ob 8. in pol do 10. ure. Ker se je pričelo z velikimi zbori za neki večji nastop, so naprošeni gg. pevci, da zahajajo, redno k vaji. — Vsprejemajo se nove pevke in pevci.

„Tržaško podporno in bralno društvo“ vabi vse svoje odbornike in njih namestnike, da se gotovo udeležijo redne seje, ki bo v četrtek dne 7. t. m. ob navadni uri zvečer.

Nar. delav. organizacija

Narodna delavska organizacija priredi danes, ob 8. uri zvečer v škednju, v prostorih „Gospodarskega društva“

Javen shod.

Dnevni red: „Položaj delavstva v Trstu s posebnim obzirom na minule dogodke“. Ker se v soboto radi dežja ni mogel vršiti napovedani shod pri Sv. Jakobu, vabi N. D. O. vse tovariše na

Javen shod

ki bo v četrtek, dne 7. oktobra t. l. ob 7. uri zvečer na viti „konsumnega društva“.

DNEVNI RED:

Položaj delavstva v Trstu s posebnim obzirom na minule dogodke. Tovariši! Vdeležite se v velikem številu tega shoda.

V nedeljo, dne 10. t. m. bo vršil II. redni občni zbor N. D. O. Na dnevnem redu je mej drugim volitev predsednika, odbora in ostalih društvenih organov. Občni zbor se vrši u tržaškem „Nar. domu“.

V Barkovljah, in sicer v „Narod. domu“, priredita ob priliki II. občnega zbora N. D. O. prihodnjo nedeljo, dne 10. oktobra t. l. N. D. O. in pevsko društvo „Adrija“ v Barkovljah, veliko delavsko veselico. Program je nenavadno obširen in ga priobčimo pojutrajšnjim.

Vabimo vse danes vse tovariše in somišljenike naj pridejo v — ogromnem številu. Za nedeljsko veliko delavsko veselico N. D. O. — Adrija v Barkovljah, prosimo vse tovariše, naj po svojih močeh pošljejo kakovo darilo za srečolov na urad N. D. O. in sicer do nedelje dopoldne.

V konsumnem društvu „Jadran“ pri Sv. Jakobu priredi N. D. O. v soboto, dne 9. t. m. ob 8. uri zvečer shod. Opozorjamo že danes na to vse tovariše iz Sv. Jakoba.

V četrtek, dne 7. t. m. ob 7. uri zvečer se vrši zelo važen shod vseh zaupnikov v prostorih N. D. O.

Vesti iz Goriške.

Iz šolske službe. — Suplent na državni realni v dunajskem IX. okraju dr. Ivan Gregorin je imenovan pravim učiteljem na državni realni v Gorici.

Novo društvo. — C. kr. namestništvo je vzelo na znanje pravila novega društva: „Telovadno društvo Sokol“ v Kobaridu.

Dvokolo je bilo vkradeno v petek v Gorici Ivanu Mirmolja iz Dolnje Vrtojbe h. št. 114. Število kolesa je 1155 in ima znamko „Panzer“. Svarimo pred nakupom tega kolesa. Kdor bi dobil to dvokolo ali zalotil tatu, dobi primerno nagrado.

Tovariši!

Podružnico.

Konsumna zadruga N. D. O. je je otvorila v ulici Miramar svojo 1740

Prodajo se

Tesa 31.

Sodi

okna, vrata, stopnice, doge, parkete, opeka, cement itd. Ulica Valle 1.

Trgovskega učenca

Anton Žerjal, trgovec z jestvinami, Belvedere št. 3.

Prodajalnica jestvin

se prodaja takoj valed odpotovanja po nizki ceni. Ponudba na Fran Macorig Barriera 38.

Prvo primorsko podjetje za prevažanje pohištva in spedicij. podjetje

Rudolf Exner, Trst

VIA DELLA STAZIONE Štev. 17

Filijalke: v PULI, GORICI, REKI in GRADEŽU

Prevažanje pohištva na vse kraje tu- in inozemstva v zaprtih patentnih vozovih za pohištvo, dolgih 6 do 8 metrov.

Pošiljanje predmetov, ki se jemljejo na potovanje in prevažanje blaga na vse svetovne proge. Sprejema se tudi pohištvo in druge predmete v shrambo v lastna za to pripravljena suha skladišča.

EDINI TRŽAŠKI ZAVOD ZA ČIŠČENJE IN SHRANJEVANJE PREPROG „VACUM CLEANER“.

Točna in solidna postrežba.

ŠPORTNI PREDMETI.
: IGRA „DIAOLO“ :

+ M. Gál, +

TRST, Corso 4 GORICA, Corso Verdi 11

Specijalna tvrdka za gumijev. predmete

Gumijev. cevi, gum. posteljnine, gum. podvzglavniki itd.

POTREBŠČINE ZA POSTREŽBO BOLNIKOM. RANOCELNIŠKO QRODJE. IZDELOVANJE ORTOPEDIČNIH APARATOV.

Kilni pasi, opasnice, nogovice in obveze za krtice, ravnodržaji, ortopedični opleški itd. itd.

Suspensorji, irigatorji, sikalice, inhalatorji in mrzlični termometri.

Mila, dišave, toaletne potrebščine in ščetke.

PRISTNI ANGLEŠKI PLAŠČI. RUSKE GALOŠE.

HIGIENIČNI PREDMETI.

NOVO POGREBNO PODJETJE H. STIBIEL in dru

se je preselilo na Corso 49 (Piazza Goldoni)

z bogato opremo zavrsto- vrstni pogreb. in prodajal- nico mrtvaških predmetov in vsa- kovrstnih vencev iz umetnih cvetlic perle, porcelana. — Velika zaloga

voščenih sveč

Prodaja na debelo in drobno.

A. E. G. UNION

ELEKTR. DRUŽBA.

INSTALACIJSKI BUREAU - TRST

Ulica Lazzaretto vecchio št. 37.

Telegr. naslovi: SPANNUNG-TRIEST.

TELEFON 14-90

Električne napeljave vsake vrste.

Velika zaloga električnega materijala

Ulica Lazzaretto vecchio 41.

Kaka radost in kak ponos obhaja go- spodinjino ob pogledu na svetlo in čisto kuhinjo. In kako urno je vse očiščeno toliko pohištvo kolikor perilo. Čarobna zadovoljnost in radost vladate na nje- nem domu. Vse to pa se lahko doseže z

Schicht ovim milom

Lepa soba se odda takoj v ulici Miramar 9. II. stopnice v pritličju. (1754)

Krasni gramofoni K 32" plošče s slo- venskimi in hrvat- 1703

Išče se za gostilno, pol ure oddaljeno od me- sta, vodja, ki govori slovensko. Ugodni pogoji. Pojasnila da e Kolarsič — Kavarna Corso od 9. do 11. in od 3. do 6. 1764

Proda se valed boleznizaloga oglja, drv in petroleja v sredini mesta. - Proda mesečno poldrugi vagon. Pojasnila daje Kolarsič, Kavarna Corso od 9. do 11. in od 3. do 6. 1763

Hočete se prepričati? obiščite velika skladišča

Marije ud. Salarini

Ponte della Fabra 2 | ul. Poste Nuove (vogal Torrente) Alla città di Londra

Velik izbor izgotovljenih oblek za moške in dečke kostumi za otroke. Površniki, močne jope, kožuh in rarnih paletot. Obleke za dom in delo. Delavske obleke. Tirolski ločen. Nepremočljivi plašči (pristni angleški). Specijaliteti: blago tu- in inozemskih tovarn. Izgotovljajo se obleke po meri po najnovejši modi, točno, solidno in elegantno po nizkih cenah

TVRDKA

Adolf Kostoris

okladišče oblek za moške in dečke Trst, via S. Giovanni 16, I. n.

(zraven Restavracije Cooperativa ex Hacker)

prodaja na mesečne ali tedenske obroke obleke in površnike za moške, perilo itd.

Najdogovornejše cene.

POZOR! Skladišče ni v pritličju ampak v prvem nadstropju.

Gospodarsko društvo

v Rojanu

razpisuje službo

krčmarja

Prošnje naj se pošljejo na od- bor Gospod. društva v Rojanu.

Umetni zobje . . .

Plombiranje zobov.

Izdiranje zobov brez

vsake bolečine

v zobozdravniškem kabinetu

Dr. J. Čermák in G. Zsche

TRST

ulica della Caserma št. 13, II. nadst.

ALEKS. FRANC MAYER - TRST

žgalnica kave

TELEFON 1743.

Najboljši vir za dobivanje pešene kave.

A. Millovatz

mehanična delalnica

Trst — ulica del Trionfo 1

izvršuje vsakovrstna

kovaška in mehaniška dela

kakor tudi niklovanja.

Odprlo se je

novi veliko skladišče

POHIŠTVA

in tapetarij

Paolo Gastwirth

v ulici Stadion št. 6, Tel. 22-85

z veliko izbero popolnih sob vsakega sloga in mo- derne risbe ter popolnih opravil za stanovanja. —

Zadnje novosti te stroke.

Zamore si vsakdo ogledati, ne da je primoran kupiti.